

Srbija i zakon bez zaštite

Kako je jedan koji se zaleteo da pregazi studentkinju optužen za pokušaj ubistva, a devojka koja je isto to uradila pomilovana jer se "zbunila"? Kako je dva i po meseca tražen napadač na ekipu N1 koji im je kameru razbio pred policijom, a potom optužen za ometanje štampanja i emitovanja, delo za koje su mnogi prvi put čuli? Kako je za zaplenu pet tona marihuane tužilaštvo zatražilo istragu za samo petoro osumnjičenih, a onaj što je ranije hapšen za tonu proglašen skoro za sveca dobročinitelja

DOGORELO DO NOKATA: Protest zaposlenih u pravosuđu

Za sve pomenuto Srbija ima zakon, ali ima i one koji ga tumače, sprovode, uzimaju koliko im treba i uglavnom primenjuju šta im odgovara. Jesu li onda takozvani "Mrđićevi zakoni", koji su uprkos svim kritikama stupili na snagu, toliko važni ili i priča o njima služi da novine imaju o čemu da pišu dok se život i poslovi prijatelja aktuelnog režima nesmetano odvijaju?

Sagovornici "Vremena" nisu optimisti kad je reč o primeni bilo kog zakona jer je, kako smatraju, zloupotreba u pravosuđu duboko ukorenjena.

GENERALŠTAB: JA TEBI, TI MENI

U prvom delu filma *Kum* postoji kulturna scena na početku, kad Don Korleone kaže pogrebniku: "Jednog dana, a taj dan možda nikad neće doći, pozvaću te da mi uzvратиш uslugu". U kontekstu te replike, advokat Vladimir Tupanjac navodi za "Vreme" da u Srbiji nije preterano važno šta piše u zakonu – pa makar bili i Mrđićevi – ako imate mnogo ljudi koji vam duguju usluge koje ste zadužili kao ministar ili neki drugi funkcioner na vlasti.

"Ja vas postavim na neko unosno mesto, vi primete veliku platu, imate i druge privilegije poput službenog auta, vozača, putovanja u inostranstvo, mogućnost da petljate sa javnim nabavkama, a jednog dana kada vas pozovem, bespogovorno ćete i bez suvišnih pitanja učiniti sve što tražim", kaže Tupanjac.

U najsvežijem slučaju, koji je posredno i bio uzrok za Mrđićeve izmene, ministru Nikoli Selakoviću se na teret stavlja da je izvršio krivično delo zoupotreba službenog položaja. Da bi sud mogao nekoga da osudi za to krivično delo, prema rečima advokata, javni tužilac mora da dokaže da je pribavio sebi ili drugom nekakvu korist ili drugom naneo kakvu štetu ili teže povredio prava. Iz optužnog predloga proizlazi da je će tužilac na suđenju pokušati da dokaže kako je nastupila šteta za kulturno nasleđe Republike Srbije, a odbrana tvrdi da štete nema. Tupanjac smatra da je po ko zna koji put vlast bacila mamac javnosti u vidu priče o imunitetu ministra Selakovića odn. da li je sudija morao ili nije morao da se obrati Vladi radi eventualnog uspostavljanja imuniteta.

"Stara latinska izreka glasi: *Iura novit curia* (sud poznaje pravo). Ako je sudija prekršio zakon, postoji drugostepeni sud koji će odlučivati po žalbama. U senci polemika o tumačenju pravne prirode imuniteta, ostao je jedan drugi veoma bitan detalj. Naime, kako saznajemo iz medija, sud je pozvao Državno pravobranilaštvo da učestvuje u postupku. (Državno pravobranilaštvo Srbije je državni organ koji vrši pravnu zaštitu imovinskih prava i interesa države kroz pravno zastupanje republike, odnosno njenih organa i organizacija). Međutim, Državno pravobranilaštvo je obavestilo sud da neće učestvovati u postupku budući da smatraju da nije nastupila šteta po Srbiju", navodi advokat i dodaje da je ponovo reč o različitim tumačenjima javnog tužioca na jednoj i državnog pravobranioca na drugoj strani po sistemu "dva pravnik, tri mišljenja".

"Ali ko je na čelu Državnog pravobranilaštva?", nastavlja Tupanjac. "Zakon kaže da državnog pravobranioca, na predlog ministra pravde, postavlja Vlada na period od pet godina i može biti ponovo postavljen. Na zvaničnom veb-sajtu Dr-

REŽIM PROTIV PRAVDE

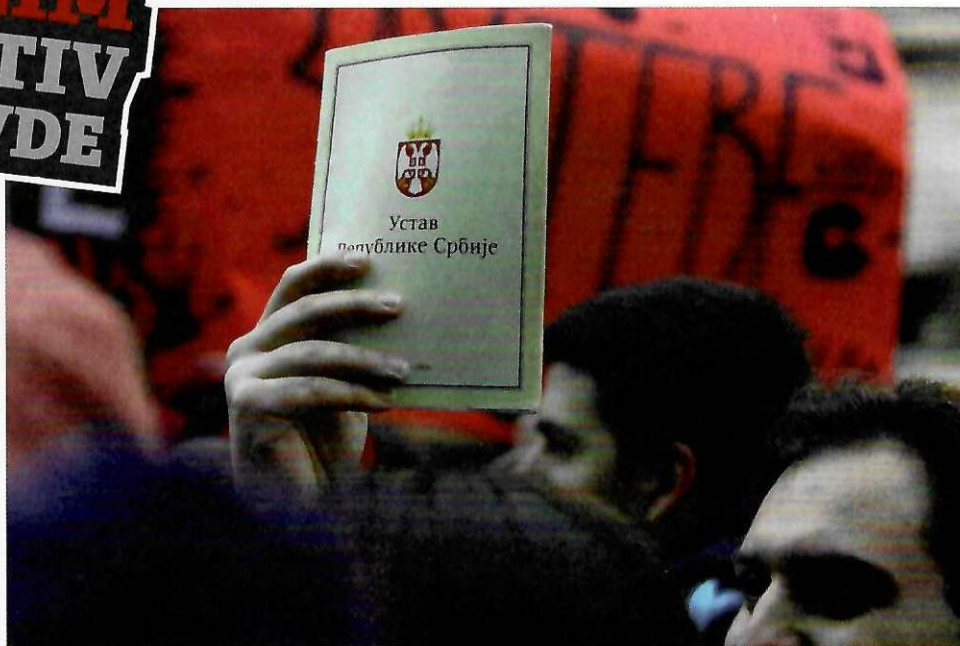

Fotografije: FoNet / Milica Vučković

žavnog pravobranilaštva navodi se da tu funkciju obavlja Olivera Stanimirović od 11. septembra 2015. godine. Dakle, reč je o javnom funkcioneru koji je postavljen na predlog okrivljenog Selakovića, koji je u to vreme bio ministar pravde. Da li je to jedini potencijalni sukob interesa u ovom slučaju? Izgleda da nije", kaže Tupanjac.

Ističe da nema izvod iz matične knjige rođenih ili venčanih, ali da bi valjalo proveriti da li je slučajnost što profesor Vojislav Stanimirović – šef katedre na kojoj je Nikola Selaković bio asistent dok je radio na Pravnom fakultetu – ima isto prezime kao i šefica Državnog pravobranilaštva.

Valja pogledati i šta je prvi "državni posao" Uglješe Mrđića, predlagača izmena i dopuna seta pravosudnih zakona kojima se otežava rad upravo Tužilaštva za organizovani kriminal koje tereti Selakovića. U Mrđićevoj biografiji piše da je posle studentskih izleta u novinarstvo (u medijima poput "Pečata" gde je dospao do zamenika Aleksandra Vulina), već 2012. godine sa promenom vlasti, postao medijski savetnik ministra pravde – Nikole Selakovića.

"Pored sistema usluga za uslugu, ima još jedna važna stvar. Vlast, s vremena na vreme, žrtvuje manje vredne figure. Oni najvažniji i najvredniji ostaju nedodirljivi. To pokazuje i postupak protiv Selakovića. Čak ni naglo probuđeni JTOK ne istražuje one glavne. Ne postupaju po pričama istraživačkih novinara, ne koriste prepiske iz Skaj aplikacije", kaže sagovornik "Vremena".

Kada je o samom postupku reč, Tupanjac kaže "da se kod nas javnost često vodi krilaticom 'dajte da mu se sudi pošteno, pa da ga obesimo'". U stvarnosti slučajevi su mnogo komplikovaniji, pa će, kako ocenjuje, zaista biti teško dokazati šta je tačno šteta koju je ministar Selaković izazvao, čak i ako se dokaže ono za šta je optužen.

ODLAGANJE DO BESMISLA

Sa podacima o padu nadstrešnice u Novom Sadu od početka se manipulisalo, toliko da je danas malo kome jasno šta se zaista desilo u tom procesu. Optužnica je podignuta pa proširena, pa podeljena na dva tužilaštva – beogradsko i novosadsko, vraćana na doradu – potpuno nevažno kojim redom. Poenta je stigla 30. januara 2026. kada je bivšim ministrima Goranu Vesiću i Tomislavu Momiroviću ukinut pritvor pošto optužnica nije potvrđena, pa je sud reagovao po službenoj dužnosti.

Prethodno su jedan po jedan pušteni i svi ostali, a i sama optužba je za propuste

u radu. Vesić je bio optužen da je oštetio budžet, Momirović za zloupotrebu položaja. Udarina grupa koja je pratila tokove novca je rasformirana, a niko iz nadzora, izvođača radova i investitora nije ni pomenut. Uostalom, predsednik Srbije Aleksandar Vučić samo par meseci posle pada nadstrešnice počeo je da ponavlja u medijima da je za tragediju kriva struka a ne korupcija. Dakle, nemar. Da bi godinu dana kasnije sve češće pominjao kako je u tom čitavom slučaju nešto strašno čudno i da ponavlja tvrdnje oca jedne od žrtava da je posredi teroristički napad, plan-ski smišljen radi rušenja države.

Pomenuta tehnika odugovlačenja i u ovom slučaju daje rezultate, jer se pritisak javnosti sa zahteva da se otkriju odgovorni za tragediju preselio na politički nivo.

MOMCI ILI KRIMINALCI

Ako se govori o zaobilazanju zakona pomilovanjima, još jednom se pokazalo da je sve u rečima. Ton svakom postupku po pravilu daje predsednik države. Ako Aleksandar Vučić upotrebi reč "momci", "mladi momci", to je kao kad govori o svojim Kobrama koje ga čuvaju – sa simpatijom. Ili ako neko voli filmske analogije, zna da su *Dobri momci* loši, ali je gledalac na strani De Nira ili Reja Liote. A ukoliko upotrebi reč "devojčica" za osobu od 26 godina, onda se "devojčica uplašila pa stisla gas" i ne treba sad sud da joj upropasti život.

IMA LI PRAVDE U PALATI PRAVDE: Protest zbog hapšenja studenata Foto: FoNet / Aleksandar Barda

Za razliku od njih, oni koji lepe plakate ili pišu grafite protiv vlasti su "blokaderi", "kriminalci", "izdajnici" i "ološ".

Kada je studentkinji u Novom Sadu grupa batinaša Srpske napredne stranke polomila vilicu bejzbol palicom, režimski mediji su javljali da je vilica "dislocirana". A kao da to nije dovoljno, kao da treba da bude smrvljena u paramparčad, naglašavali su da su "momci" samo branili svoju stranačku imovinu da je studenti nalepnicama ne oštete. Kako predsednik bira ko će biti pomilovan, a ko će se mrcvariti i odugovlačiti proces?

Na primer, pre nekoliko dana odloženo je suđenje Marku Pavloviću, optuženom za pokušaj ubistva studentkinje Sonje Ponjavić za vreme blokade saobraćaja u Ruzveltovoj ulici 16. januara prošle godine. Ovog puta zbog sprečenosti predsednice sudskog veća da prisustvuje, za šta je navela zdravstvene razloge. Kako je Pavlović optužen za pokušaj ubistva, a Milica Stojanović, koja je automobilom udarila i teško povredila studentkinju, pomilovana odlukom predsednika države Aleksandra Vučića? U čemu je razlika?

Imamo primer i da je Radojko Stanić, kome se sudilo zbog gaženja članova Filharmonije, prvostepeno osuđen na tri godine zatvora, zbog izvršenja teškog dela protiv opšte sigurnosti. Programska direktorka YUKOM-a Milena Vasić smatra da je postupak pomilovanja najgrublje zloupotrebljen u slučaju iz jula 2025. godine kada su pomilovana lica odgovorna za napad na studente u Novom Sadu kao i devojka koja je autom udarila studentkinju za vreme jednog od protesta.

"U ovom slučaju, pomilovanje je bilo politički a ne pravni akt. Predsednik Republike je direktno svojim javnim izjavama podstrekao napade na studente, a zatim rasteretio odgovorne krivičnog gonjenja.

To je istovremeno bila poruka za građane ali i za pravosude organe. Ovakva pomilovanja su nam prenela poruku da zakon ne važi podjednako za sve i da nisu svi jednaki pred zakonom. Tako su oštećenim licima dva puta povređena prava. Prvi put pravo na fizički i psihički integritet kada su napadnuti, a drugi put i pravo na pravično suđenje kada je predsednik Republike direktno sprečio da se postupak sprovede i utvrdi odgovornost", kaže Milena Vasić za "Vreme".

Pojašnjava da po zakonu, pomilovanje od krivičnog gonjenja pokreće ministar pravde o čijem načinu odlučivanja javnost može samo da nagađa, ali vidi se da postoji utvrđeni obrazac kako da oni koji podržavaju vladajuću stranku izbegnu krivičnu odgovornost.

ŠTO GORE TO BOLJE

Šta se dešava u slučajevima očiglednog prekomernog nasilja policije prema građanima? Da li je stvarno bilo potrebe da policija brani Novi Sad, Valjevo, Beograd tako što je do krvi premlaćivala studente, građane, nekad i maloletne? Da li su bili neophodni vezivanje, uvlačenje u podrum vlade, psovke, pretnje i zastrašivanje?

Hoće li i jedan policajac ikad odgovarati za svoje bestijalno ponašanje? Prema iskustvu inspektora u penziji Predraga Simonovića, nema mnogo nade da će Unutrašnja kontrola postupati i učiniti išta protiv pripadnika MUP-a.

"Svi su jednaki pred zakonom, ali su neki svakako jednakiji. Predsednik je održao reč i pomilovao 'nedužne', one koji su slomili vilicu devojci u Novom Sadu, na primer. Trenutno sud vodi postupak protiv policajca koji ih je slikao. Protiv njega se vodi, a protiv onih koji su premlaćivali ljude ne", kaže Simonović.

Prema zakonu, Sektor unutrašnje kontrole (SUK) treba da postupa samoinicijativno, na zahtev tužilaštva ili na osnovu saznanja građana, pa čak i preventivno, ali on to ne radi.

"Svi koji su se pokazali u suzbijanju protesta su napredovali i trenutno se nalaze na ključnim pozicijama u MUP-u. Treba pitati Službu unutrašnje kontrole šta je pokrenuto od postupaka. Disciplinske starešine pitati da li su pokrenuli disciplinske postupke i zašto nisu kad oni zastarevaju godinu dana od događaja. Vreme nedodiljivosti će trajati sve dok ne bude promena", kaže Simonović.

Podseća da nekažnjivost policajaca nije od juče.

"Odličan primer je kada je Služba unutrašnje kontrole podnela krivičnu prijavu protiv nekadašnjeg zamenika SBPOK-a a kasnije pomoćnika načelnika UKP za Zloupotrebu službenog položaja, a onda je glavni tužilac VJT u Beogradu doneo obaveznu instrukciju da se on abolira. Nikada nije pokrenut ni disciplinski postupak. Napredovao je i pored toga što je pravosnažno osuđen za mobing", kaže Simonović.

Naveo je i primer bivšeg načelnika novosadske policije Milorada Šušnjića koji je osuđen za zloupotrebu službenog položaja na četiri godine, a da protiv njega nije pokrenut ni jedan disciplinski postupak. Kada je Simonović o bilo kojem slučaju tražio informacije, dobio je odgovore MUP-a ili da informacija nema ili da je sve u fazi predistražnog postupka. Dvostruki aršini pokazuju se u tome što je protiv Katarine Petrović, policajke iz Valjeva, pokrenuto više disciplinskih postupaka jer se vlast našla pogođena, a i on sam je prošao kroz disciplinske postupke zato što se neprimereno izjašnjavao o nekim rešenjima nadređenih.

Na kraju – da li će tužilaštvo i sudovi biti još više potčinjeni izvršnoj vlasti? Ako su izmene i dopune seta pravosudnih zakona nešto dobro donele, to je što su podsetile građane da se u zakonima donetim u Skupštini kroz izmene mnogo toga može provući, a još više kroz amandmane koje sada dobijaju samo poslanici, ali ne i novinari. Amandmani su takođe jedina stvar koja se na sajtu ne objavljuje.

MIRJANA NIKOLIĆ